

DVE KRAJINY. Obraz Slovenska: 19. storočie × súčasnosť

Termín: 3. júl - 19. október 2014

Miesto: Slovenská národná galéria, Esterházyho palác, 2. a 3. poschodie, Námestie L. Štúra 4, Bratislava

Koncepcia: Matrin Čičo, Katarína Bajcurová

Kurátori: Lucia Almášiová, Katarína Beňová, Petra Hanáková, Aurel Hrabušický, Lucia G. Stachová

Slovenská národná galéria Vás pozýva na výstavu DVE KRAJINY. Obraz Slovenska: 19. storočie × súčasnosť. Pracovalo na nej sedem kurátorov, nájdete ju na dvoch poschodiach Esterházyho paláca a uvidíte vyše 400 diel zo zbierok 35 galérií, múzeí, inštitúcií a súkromých majiteľov. Výstava je rozdelená do jedenástich sekcií, ktoré približujú popri dielach najvýznamnejších umelcov krajinárov, napr. témy putovania po krajine, mestá v krajine, hrady, dunajské pohľady, krajinu regiónov, Tatry, modernizáciu, je komentovaný vstupmi – súčasného umenia.

Ťažisko výstavy je v stvárňovaní slovenskej krajiny od jeho počiatku až na prah moderny. Divákovi chceme predložiť nielen atraktívny vizuálny materiál, ale tiež vysvetliť dôvody, ktoré autorov viedli k voľbe konkrétnej témy, zachyteniu špecifického pohľadu, ale tiež k využívaniu tej-ktorej techniky. Protipól k dominantnej historickej časti výstavy tvorí línia, ktorá sleduje premeny žánru v slovenskom umení od 60. rokov 20. storočia. Multižánrový a transhistorický projekt tak na bohatom materiáli (kresba, grafika, fotografia, maľba, socha a objekt, inštalácia, video, akcia a performancia) ukazuje šírku a rozmanitosť zobrazenia slovenskej krajiny ako topograficky definovaného miesta, spracovanej a interpretovanej tak autormi 19. storočia, ako aj súčasnými tvorcami.

Krajina a krajinárstvo 19. storočia

Krajinomaľba ako významný žáner výtvarného umenia zaznamenala azda najväčší rozmach v 19. storočí. Anglickí krajinári ňou vytvorili základ národného štýlu, nemeckí romantici prostredníctvom krajiny vytvárali nové a nové metafory duše umelca a ľudského bytia všeobecne. A maliari z takmer všetkých kútov Európy jazdili do Talianska obdivovať (a znázorňovať) dych vyrážajúcu krásu toskánskej krajiny. Vlna tohto záujmu, samozrejme, neobišla ani naše prostredie. Vo Viedni, ktorá predstavovala podnetné centrum nielen pre rakúske krajiny, ale aj pre Uhorsko, vznikali celé albumy „malebných pohľadov“ na okolie a čoraz väčšie oblasti. Rastúca popularita a obdivovanie krajiny sa v miestnych podmienkach premietli do rozvoja nového spoločenského fenoménu – výletníctva. Horské masívy, vodopády, hrady a zámky začali priťahovať pozornosť, a to nielen zanietých turistov, ale stále viac aj maliarov, neskôr fotografov, a tiež mnohých literátov.

Študijné maliarske cesty boli stále dlhšie, pričom cestu mohla predstavovať aj rieka. Práve Malebná cesta dolu Váhom **Josefa Fischera** ukazuje putovanie krajinou a zároveň účinok krajiny na človeka ako významný romantický prvok. Premennivosťou počasia, divokými scenériami, narábaním so svetlom či celkom nočnými výjavmi vyvolávajú rôzne nálady a stupňujú emócie. Krajiny v ponurom osvetlení sú menej konkrétne, zato viac podnecujú fantáziu a predstavivosť. Nástrojom jej zachytenia už nie je v plnej miere kresba, ale akvarelová maľba, umožňujúca priamo v teréne vytvárať skice, ktoré umelec potom

finalizoval v ateliéri. Spomedzi vystavených autorov ešte treba spomenúť **Petra M. Bohúňa, Ludovíta Csordáka** alebo **Ladislava Mednyánszkeho**.

Grafika a fotografia ako masové médium popularizácie krajiny a krajinárstva

S novým storočím zaznamenala ohromný úspech technika litografie. Tlak na žiadanú farebnú reprodukciu vyústil do vzniku farebných litografií, zvaných chromolitografie, ktoré so solidnými výsledkami už v 40. rokoch odbúrali práčne kolorovanie.

Od 70. rokov 19. storočia voľná grafika ustupovala a jej úlohu postupne preberala, a najmä rozvinula, fotografia. Záujem fotografov o krajinu nepomerne vzrastá s možnosťami vybrať sa do terénu s celou technickou výbavou. Najmä vďaka osobnostiam ako **Karol Divald** či **Pavol Socháň** sa aj u nás fotografia rozvinula v plnohodnotné výtvarné médium i v krajinárskych pod/žánroch. Okrem etablovaných fotografov však príprava výstavy priniesla niekoľko významných objavov a aj „nových“ mien:

Alexandra Schilda alebo **Martina A. Pattantusa**.

Snahou výstavy je priblížiť príbeh objavovania krajiny a rozvoj krajinárstva v 19. storočí na Slovensku v širšom dobovom kontexte. Bolo to obdobie, v ktorom sa tento žáner etabloval a umelci-krajinári dosiahli spoločenské uznanie i akademické zadosťučinenie. Storočie putovania a objavovania bolo zároveň dobou technických inovácií a ich rýchlej aplikácie do života.

Krajina súčasného umenia

Kurátori moderného a súčasného umenia zvolili prevratný prístup k téme – do výstavy, ktorej materiálový pôdorys vystavali kurátori Zbierok starého umenia, intervenovali dielami 20. a 21. storočia. Divák tak dostáva „podvojnú“ čítanie v niekoľkých textových a vizuálnych rovinách (nové v starom & staré v novom). Svojho druhu malebný obrazový cestopis Slovenska 19. storočia je tak podrobený komentáru z odstupe a optikou z prelomu 20. a 21. storočia. Tematicky a topograficky roztriedený materiál do jedenástich sekcií a zložený z klasických diel je tak komentovaný vstupmi súčasného umenia. Vzniká tu typ akejsi výstavy vo výstave, prezentujúcej akoby DVE KRAJINY, ktorá okrem „poznávacieho“ a estetického aspektu (ako vyzeralo Slovensko kedysi a akými prostriedkami sa zobrazovalo) prináša aj aktuálny, do istej miery scudzujúci príbeh krajiny a jej zobrazenia dnes. Krásy slovenskej krajiny sa tak predvádzajú zároveň v inej, odlišnej skladbe súčasného umenia, ktorá viac zodpovedá citlivosti dnešného diváka.

Sekcie výstavy

1. Krajina na obzore – najstaršie pohľady
2. Povolanie krajinár
3. Putovanie
4. Mesto v krajine
5. Historizujúca interpretácia krajiny – hrady, zámky, ruiny
6. Živá krajina – kulisa etnografických výskumov
7. Krajina v službách idey vlasti a národa
8. Tatranská krajina

9. Pod povrchom – krajina nepoznaná
10. Zdravie a odpočinok – kúpele
11. Krajina na ceste modernizácie

K výstave sme pripravili množstvo sprievodných podujatí. Počas mesiacov júl a august sú pripravené Letné večery na výstave s pohárom vína. Na jeseň si môžete užiť špeciálnu filmovú prehliadku k výstave v Kine Lumière, tematické kurátorské výklady na výstave či špeciálne rodinné podujatia.

Výstavu nájdete aj online na adrese www.dvekrajiny.sng.sk, kde si môžete vybrané diela vyhľadávať podľa rôznych kritérií, zobrazovať na mape a prezerať vo vysokom rozlíšení. Stránka je zároveň "prototypom" novej podoby Webu umenia - projektu, ktorý v súčasnosti sprístupňuje viac než 17 tisíc zdigitalizovaných diel výtvarného umenia na Slovensku.

SPRIEVODNÉ PODUJATIA

3. 7. 2014 | 18.00 h

Letný večer na výstave: Dve krajiny
Kurátorský výklad: Martin Čičo a Lucia G. Stachová
vstupné 4€ / 2€, členovia KP SNG vstup voľný

13. 7. 2014 | 16.30 h

Siesta v galérii: Dve krajiny
Nedeľný pohodový výklad s lektorom
vstup voľný

17. 7. 2014 | 18.00 h

Letný večer na výstave: Dve krajiny
Kurátorský výklad: Katarína Bajcurová, Petra Hanáková, Aurel Hrabušický
vstupné 4€ / 2€, členovia KP SNG vstup voľný

27. 7. 2014 | 16.30 h

Siesta v galérii: Dve krajiny
Nedeľný pohodový výklad s lektorom
vstup voľný

1. – 3. 8. 2014

Letné sústreďenie 2014 v Kaštieli Strážky
Dve noci pod Tatrami, v stane, v kaštieľnom lesoparku v Strážkach. Tak trochu tábor pre dospelých je sprievodným programom aj k bratislavskej výstave Dve krajiny. Obraz Slovenska: 19. storočie × súčasnosť.

Miesto konania: SNG Kaštieľ Strážky – Spišská Belá

24. 8. 2014 | 16.30 h

Siesta v galérii: Dve krajiny

Nedeľný pohodový výklad s lektorom

vstup voľný

18. 09. 2014 | 19.00 h

Thursday Art Talk: TWO LANDSCAPES. An Image of Slovakia: 19th Century × Contemporary

Informal discussion & guide tour in English.

The exhibition demonstrates the transformations of Slovak landscape in 19th century art; it also shows how well contemporary art from the 1970s up to today acquitted itself when dealing with this theme.

Today we are focusing on the 19th century part of the exhibition.

admission 3 €

25. 9. 2014 | 18.00 h

Kurátorský výklad na výstave Dve krajiny: Lucia Almajšiová, Katarína Beňová

Vstupné 4 / 2, členovia KP SNG vstup voľný

28. 9. 2014 | 15.00 – 17.00 h

Spoločná nedeľa v galérii

Spoločná nedeľa v galérii je tvorivý a zábavný rodinný program, ktorý do objavovania umenia zapája celú rodinu. Program prebieha ako dvojhodinový celok, ktorý má svoju tému a pointu inšpirovanú aktuálnymi výstavami alebo zaujímavými témami z každodenného sveta.

vstupné 3 € pre celú rodinu

16. 10. 2014 | 19.00 h

Thursday Art Talk: TWO LANDSCAPES. An Image of Slovakia: 19th Century × Contemporary

Informal discussion & guide tour in English.

The exhibition demonstrates the transformations of Slovak landscape in 19th century art; it also shows how well contemporary art from the 1970s up to today acquitted itself when dealing with this theme. This time we are focusing on the present day part of the exhibition.

OD TATIER K DUNAJU – sprievodná filmová prehliadka k výstave

Na obsah a tematické členenie výstavy **DVE KRAJINY. Obraz Slovenska: 19. storočie × súčasnosť** reagujeme šiestimi projekciami zostavenými zo štyridsiatich dokumentárnych filmov zo slovenského zbierkového fondu Slovenského filmového ústavu. Vybranými archívnymi titulmi by sme radi rozšírili ďalším – filmovým – médiom pohľad na vizuálne stvárnenie slovenskej krajiny.

Partnerom prehliadky k výstave SNG je Slovenský filmový ústav; výber filmov a anotácie pripravila filmová teoretička Eva Filová.

Kino Lumière – Kino SFÚ

Vstupné 3 € / držiteľia preukazov FK 2014, KP SNG 2014, ZŤP a seniori – 2 €.

9. 9. 2014 | 18.00 h

Umelec a krajina / 93 min. / úvod Eva Filová

Filmy o umení tvorili síce malú, ale o to zaujímavejšiu časť krátkometrážnej produkcie do roku 1990. Aj keď zvyčajne išlo o spoločenskú objednávku, poskytovali tiež únik z ideologicky zaťažených tém.

Ponúkali vizuálne pôsobivé spracovanie procesu tvorby v portrétoch zaslúžilých umelcov aj mladých talentov, ako aj bohatú oblasť kultúrneho dedičstva. Krajinomaliar a vedutista 19. storočia Karol Ľudovít Libay (1814 – 1888) uplatnil krajinársky žáner v oblúku motívov od rodnej Banskej Bystrice cez ostatné regióny Slovenska, alpskú krajinu či preslávený cyklus egyptských pohľadov, až po záverečné tatranské scenérie. Na krajinársku a etnografickú líniu tvorby fotografa Pavla Socháňa (1862 – 1941) nadväzuje pohľadom na krajinu a jej obyvateľov najznámejší film básnika obrazu Karla Plicku Zem spieva, „roztancovaná a rozospievaná symfónia Slovenska“.

Karol Ľudovít Libay, Vladislav Pavlovič 1956, 14'

Sonda č. 3. Fotografie Pavla Socháňa, Martin Slivka 1989, 13'

Zem spieva, Karel Plicka 1933, 66'

16. 9. 2014 | 18.00 h

Putovanie krajinou / 93 min. / kurátorský úvod Lucia G. Stachová

Dokumentárne, prírodopisné, zemepisné, cestopisné aj propagačné sú filmy o prírodných krásach a zvláštnostiach Slovenska, historických pamiatkach a rekreačných možnostiach v jednotlivých regiónoch. Formou príbehov, idylických výjavov aj environmentálnej výchovy prejdeme naprieč Slovenskom 50. a 60. rokov 20. storočia.

Na brehoch Dunajca, Florián Andris 1956, 11'

Po strednom Slovensku, František Šulc 1959, 16'

Za Oravou za Váhom, František Šulc 1959, 17'

Dovolenka, Jaroslav Pogran 1961, 3'

Na východ od raja, Jozef Zachar 1960, 15'

Chránené územia, Florián Andris 1963, 7'

Dunaj, Kazimír Barlík 1964, 24'

23. 9. 2014 | 18.00 h

Od mesta k mestu / 98 min./ kurátorský úvod Katarína Beňová

Naše potulky významnými starovekými pamiatkami a stredovekými banskými a kupeckými mestami začnú a skončia v hlavnom meste. Pohnutá história sa ocitne v kontraste k socialistickej realite doby, prírodné krásy v harmónii s krásou mestskej a cirkevnej architektúry. Zoznámime sa s hodnotami, ktoré preveril režim aj čas: kremnickou mincovňou, hradmi a kostolmi, miestami s dielami majstra Pavla z Levoče...

Devín, Vladimír Zimmer, Eugen Mateička, 1945, 10'

Banská Štiavnica, Pavel Miškuv 1954, 20'

Kremnica, Vojtech Andreánsky 1958, 16'

900 rokov niekdajšieho slobodného kráľovského banského mesta Pukanca, Vladimír Bahna 1976, 20'

Stredoveké spišské mestá, Pavel Miškuv 1963, 12'

Spišský hrad, Mikuláš Ricotti 1969, 9'

Bratislavský hrad, Ladislav Kudelka 1970, 11'

30. 9. 2014 | 18.00 h

Tajomné miesta: jaskyne a tiesňavy / 88 min. / kurátorský úvod Lucia Almášiová

Jaskyne patria k najkrajším prírodným krásam Slovenska. Výpravy do neprebádaných miest, odkrývanie tajomstiev podzemných priestorov láka dobrodruhov, vedcov, turistov aj ochranárov. Nakoľko sa menili filmové prostriedky a autorské prístupy k špecifickej téme jaskyniarstva počas takmer štyroch dekád? Pozrieme sa fascinovaným pohľadom návštevníka, aj kritickým pohľadom pranierujúcim ľudské nešváry.

Domica, Vojtech Andreášky 1956, 14'

Sezóna v Demänovej, Ladislav Kudelka 1961, 13'

Demänová, Jaroslav Pogran 1970, 9'

Kvety na Silici, Štefan Kamenický 1961, 16'

Vody podzemia, Ladislav Kudelka 1966, 9'

Víkendy na druhom svete, Karol Floreán 1980, 15'

Ťažké plechovky Kontrola Lahký koniec, Ján Piroh 1980, 12'

7. 10. 2014 | 18.00 h

Kúpele s tradíciou / 106 min. / kurátorský úvod Martin Čičo

Kúpeľníctvo má na Slovensku bohatú tradíciu (napr. Napoleonské kúpele v Piešťanoch, turecké kúpele v Trenčianskych Tepliciach). Nie všetky kúpele si však zachovali lesk starých čias a nepodľahli skaze (Sliač). Vráťme sa do obdobia, keď kúpele patrili pracujúcemu ľudu, o ktorého zdravie sa staral štát – cez deň rehabilitácie, bahenné zábaly a večer kultúrny program. O jeden kriticko-satirický pohľad na stav slovenských kúpeľov sa postará dvojica Milan Lasica a Július Satinský.

Piešťany, Dušan Kodaj, Ján Beer 1950, 21'

Pohľadnica z Piešťan, Jozef Zachar 1959, 14'

Bardejovské kúpele, Štefan Bujna 1966, 6'

Chceme byť svetové, Štefan Kamenický 1966, 11'

Dolores avolant in thermis Trenčianske Teplice, Štefan Bujna 1966, 10'

Slovenské kúpele, Štefan Kamenický 1966, 8'

Tip pre vás – kúpele Sliač, Štefan Ondrkal 1966, 7'

Pramene zdravia, Kazimír Barlík 1980, 29'

14. 10. 2014 | 18.00 h

Tatranská romanca / 102 min. / kurátorský úvod Petra Hanáková

Tatry boli vyhľadávanou exotickou kulisou už v prvorepublikových českých melodramách a komédiách. V Tatrách sa odohráva tretí slovenský povojnový film Čertova stena, aj ďalšie, divácky úspešné filmy (Medená veža, Orlie pierko, Perinbaba). Priekopníkom slovenských horských filmov bol Karol Skřípský, na neho nadviazal Ján Piroh a neskôr Pavol Barabáš. Ich prírodopisný, etnografický ráz sa menil smerom k expedičnému, horolezeckému, v ktorom zdolať náročný terén znamená prekonať osobné fyzické limity.

Leto pod Kriváňom, Eugen Mateička 1943, 16'
Denník z Tatier, Waldemar Sent 1946, 12'
Severnou stenou na Kriváň, Karol Skřipský 1947, 14'
Tatranský národný park, Karol Skřipský 1958, 9'
Leto v Západných Tatrách, Ladislav Kudelka 1959, 14'
Symfonieta Nízkych Tatier, Pavel Miškuv 1965, 9'
Dovolenka vo Vysokých Tatrách, Štefan Kamenický 1967, 10'
Keď počuješ: Tatry..., Milan Černák 1980, 18'

Všetky ďalšie sprievodné podujatia budú uverejnené na www.sng.sk

Spoločnosť Slovenské elektrárne, a. s., je najväčším výrobcom elektriny na Slovensku. Jej akcionármi sú spoločnosť Enel Produzione s podielom 66 % a Fond národného majetku SR s podielom 34%. Spoločnosť disponuje 5 739 MW inštalovaného výkonu. V roku 2013 spoločnosť dodala do elektrickej siete 20,9 GWh elektrickej energie. Z podielu jednotlivých zdrojov na čistých dodávkach predstavovali jadrové elektrárne 70,2%, vodné elektrárne 18,7% a 11,1% tepelné elektrárne. Ku koncu roka 2013 mala spoločnosť Slovenské elektrárne 4 591 zamestnancov.

Energia pre krajinu.

Prostredníctvom rozsiahleho programu spoločenskej zodpovednosti Energia pre krajinu, Slovenské elektrárne rozvíjajú päť programov pre aktívnu podporu ochrany životného prostredia, vzdelávania, sociálne zameraných projektov, športu a kultúry. Jedným z nich je iniciatíva Energia pre kultúru, ktorá má v portfóliu napríklad folklórny festival Východná, osvetlenie Oravského hradu, festival talianskej kultúry na Slovensku Dolce Vitaj.

Slovenské elektrárne dlhodobo spolupracujú so Slovenskou národnou galériou. Spoločne zrealizovali niekoľko zaujímavých výstav, ktoré svojim obsahom pritiahli do galérie množstvo návštevníkov nielen zo Slovenska ale aj zahraničia. Umelecké skosty z obdobia renesancie, nevšedné výtvarné počiny v stvárnení inšitných diel, ako aj artefakty modernej histórie na výstave Nové Slovensko a z obdobia sorely na výstave Prerušená pieseň spolu s výstavou z roku 2013 Talianske maliarstvo, svedčia o úspešnej vzájomnej partnerskej spolupráci a snahe spoločnosti „byť dobrým občanom tejto krajiny“.

Od roku 2012 sú Slovenské elektrárne generálnym partnerom Slovenskej národnej galérie. Najnovšia spolupráca bude predstavená verejnosti projektom Dve krajiny- obraz Slovenska, ktorý naplní všetky očakávania návštevníkov.

Slovenské elektrárne sú spoločnosťou skupiny Enel

Voľný vstup do SNG
v roku 2016 vďaka
podpore

JST BANKA

Partneri SNG

Sladost

VITIS

BKIS

BRATISLAVA

Partneri výstav

SLOVENSKÝ
NÁrodný ÚSTAV
FILMOVÝ
INSTITÚT

KINO
LUMIERE

Hlavní mediální partneri

tasr

CITYLIFE.SK

RÁDIO_FM

Mediální partneri

RÁDIO DEVIN

in.ba

artalk.cz

Nostalgie
GENE

refresher

SH/Z

kod

bigmedia

Q-EX